



Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, december 2000

lětnik 50

12

Bože słowo za nas

Přez wutrobnu smilnosť našeho Boha wopyta nas schadžace swětło z wysokosće (Luk. 1,78)

Bě za čas poslednjeje wójny. Zo njebychu njeprěcelske lětdla w nocy spózna, hdže su města, na kotraž maja bomby mjetać, njesmědžeše žana, ani najmjeńša swěca wonka widžeć być. Hdyž dyrbeje něchtó w nocy po puću być, a to hišće na mało zna-

tych pućach, potom běše to skoro njemóžne, jeli runje měsack njeswěčeše. Kak džakowny by naš pućowar był, hdyž by jenož někajku swěcu widžał a z tym spóznał, do kajkeho směra ma hić.

Na našim žiwjenskim puću zda so druhdy tehorunja



Swětło z wysokosće

Rys.: Isa Bryccyna

*Spokoju a žohnowanu
adwentnu a hodownu čas*



preje wšitkim čitarjam

redakcija Pomhaj Bóh

wšo ćmowe być, tak zo wjac njewěmy, kak ma dale hić. Njewidźimy wjac najmjeńše swěcy, kotraž by nam puć do přichoda pokazala. A hdyž na naše položenje před Bohom myslimy, potom dyrbimy wuznać, zo z našim žiwjenjom před nim wobstać njemóžemy. Nimamy žaneje nadžije.

Jezusowy narod k hodam je za nas hrěšnych čłowjekow kaž swěca w ćmnej nocy. Wón tola pokaza, zo ma Bóh z nami „wutrobnu smilnosť“, kaž nam naše hrono praji. A to, byrnjež njemóžemy z našim žiwjenjom před nim wobstać. Čehodla by wón hewak swjeho jeničkeho syna do swěta posłał, hdyž nic tehodla, zo by so nad nami smilił?

Tak je Jezus Chrystus za nas čłowjekow „swětło swěta“, kiž nam puć k Bohu pokazuje. Njetrjebamy wjac zadwělować, hdyž spóznamy, zo z našim žiwjenjom před Bohom wobstać njemóžemy.

Bóh chce, zo so tute „swětło swěta“ wšudže rozšěrja. Měnju z tym, zo so Chrystus připowěda na cyłym swěće. To ma so přez nas stać, kiž so Chrystusej dowěrjamy. Hdyž smy Božu smilnosť spózna, a za nas přiwzali, móžemy ju tež druhim připo-

wědać, zo by Chrystus tež za nich swěcił a jim pomhał.

Ale nimamy jenož připowědać. W našim wšědnym žiwjenju ma něšto wo tym pytnyć być, zo so Chrystusej dowěrjamy. W lisće na Efezijskich pisa japoštoł Pawoł: „Plód swěta je luta dobroćiwosć, prawdosć a wěrnosć.“ Njeby to kaž žohnowanje bylo, hdy by so to woprawdže stało?

Nětko móže so pak prajić: Što móžu ja hižo činić z mojimi skromnymi móžnosćemi? Hdyž so ja prócuju wo „dobroćiwosć, prawdosć a wěrnosć“ a hdyž so mi to tu a tam tola jónu poradzi – što to pomha? We wulkim swěće so přez to ničo njezměni.

Wězo zo njemóžemy wulke změny k lépsjemu dokonjeć. Ale něšto móžemy tola činić. Je to podobne kaž pola swěta. Tež hdyž so jenož jedna zapalka zaswěći, njeje ćmowosć wjac dospołna. A na tutej zapalce móže so druga swěca zaswěćić, tak zo so ćmowosć přeco bóle zhubja. Tak móže z našeho skromneho prócowanja wo „dobroćiwosć, prawdosć a wěrnosć“ so tež druhim pohnuć, to swoje činić, zo by „swětło z wysokosće“ we wutrobach čłowjekow so zaměstniło.

S. ALBERT

Rapakowe hody

Rapak Rašik sedžeše zaso jónu na starej latarni před Krawčikec domom. Poprawom bě wšitko kaž přeco, jenož zo wětr tróšku zymnišo duješe a ludžo někak wosebje chwatachu. Ani mały Krawčikec Mato jeho džensa njepostrowi. Hakle jako so hižo čmíčkaše a cyła swójba z domu džěše, jemu přiwoła, zo dyrbi tola sobu přińc. Cyle drje Rašik njezrozumi, hdže swójba chcyše, ale dokelž tak a tak hižo kusk dyrkotaše, lečeše za nimi. Ze sýlami druhich ludži tľóčachu so Krawčikec do wulkeho twarjenja. A z wysokeje wěže bě zwonjenje słyšeć.

Naš mały rapak nadeńdže sej městno za nachilenym woknom. Skoro by so z wokrjaceje deski sunył, jako jeho naraz mćcne šumjenje a spēwanje překwapi. Tola potom so wšitko zaso změrowa a słyšeše stawiznu wo džěčatku, kiž je ludžom wjele dobroho přinjesło. Bě zahorjeny a při sebi rozmyslowaše, hač drje njemějachu tež ptački

tajkeho Zbóžnika, kaž jeho muž w čornej sukni mjeno- waše. Zdaše so jemu, jako by z krasneho sona wotučil, jako naraz zaso zwony słyšeše.



Wědžeše nětkle, čehodla běchu ludžo stajnje tak chwatali a pakćiki nosyli. Swječachu hody.

Ach, kak rady chcyše rapak Rašik tež hody swjećić! Přece bu hišće wjetše, jako wobkedžbowaše Krawčikec swójbu přez wokno dobreje stwy: Wšitcy stejachu wokoło wupyšeneho štomika a spēwachu podobne spēwy kaž hodžinu do toho we wulkim twarjenju. Škoda, jenož wo někajkim ptačim kwasu bě

jemu mać raz powědała, wo hodžoch ničo njewědžeše. Hdyž pak by jednorje ... Hižo měješe hažku jědle w pysku a chwataše domoj do hněžka.

Što pak tu? Kak derje doma wonješe! Wědžeštaj staršej, kajki wosebity džen džensa bě?! Chcyše tola runje wo dožiwjenym powědać a so z nowostku hordzić ... Tu pak překwapištaj jeho staršej z wulkej hosćinu. Při dypotanju slódnych poprjancow so jeho nalada spēšnje polěpši. Zelena hažka wupřestrěwaše swoju wón po hnězdze. Samo třihlósne, tróšku křiwe, kra-ra-kra bě daloko po prózdnej dróze słyšeć. Rjejšo njemóžachu hody być. Rašik bě tak zbožowny, zo scyła



prawje njeslučaše, jako jemu staršej wo ptačich hodžoch powědaštaj. Pozdžišo dopomni so jenož hišće na spočatk stawizny: Něhdy čahachu wšitke ptački do swojich ródnych krajow, zo bychu so na přikaz worjoła ličić dali. Anjebě tež někajki porik pódla? Hawron a sroka abo tola bóle rapak a wróna ...?

Tekst a rys.: JADWIGA

Za wšitkich, kiž chcedža tež raz poprjancy rapaka Rašika spytać:

300 g muki, 200 g butry/margariny, 100 g cokora

- wšitko stołkać
- połojcu čěsta z kakawom polěpšić
- róly formować (někak 4 cm tołste)
- do zymneho stajić
- placki (někak 1 cm tołste) wot rólow wotkrać
- někak 15 mjeńšin pjec

„Dżowka Cion“ serbsce

„Tochter Zion, freue dich“ je jedyn z najwoblubowanějších adwentnych kěrlušow. Spisał je jón Friedrich Heinrich Ranke w léce 1826 na melodiju, stworjenu wot sławneho hudźbnika Georga Friedricha Händela w léce 1747. W dohodownym času zaklinči tutón z radosću wyskacy kěrluš husto na němskich kemšach. Na serbskich so wón njespěwa, dokelž njeje zapisany w nětčičich serbskich spē-

warskich. Při tym předleži wón samo dwójce w serbskej řeči. Łazowski farar Handrij Zejler je jón jako přeni přeložil w léce 1869 a po nim hišće raz Jan Waltar, farar we Wóslinku a naposledk w Njeswaćidle. Wozjewimy wobě wersiji k přirunanju a k zaspěwanju doma a na kemšach. Melodija so namaka pod č. 13 w nowych němskich spēwarskich.

T. MALINKOWA

Tochter Zion, freue dich,
jauchze laut, Jerusalem!
Sieh, dein König kommt zu dir,
ja er kommt, der Friedefürst.

Hosianna, Davids Sohn,
sei gesegnet deinem Volk!
Gründe nun dein ewig Reich,
Hosianna in der Höh!

Hosianna, Davids Sohn,
sei gegrüßet, König mild!
Ewig steht dein Friedensthron,
du, des ewgen Vaters Kind.

FRIEDRICH HEINRICH RANKE

Dżowka Cion, zraduj so,
zawyskaj, Jeruzalem!
K tebi twój kral přichadža,
haj, wón dže, tón měra Knjez!

Hoziana, krala syn,
žohnowanje za twój lud!
Załož nětk twój wěčny raj,
hoziana do njebjes!

Hoziana, Zbóžniko,
witaj, witaj, kralo naš!
Wěčny je twój měra trón,
džěčo Wótca wěčneho!

HANDRIJ ZEJLER

Wyskaj, dżowka Cionska,
wjesel so, Jeruzalem!
Hlaj, twój kral a Zbóžnik dže,
k tebi z měrom přichadža.

Hoziana, witaj k nam,
witaj, syno Dawida!
Załož wěčne kralestwo,
hoziana z wysoka!

Hoziana, Zbóžniko,
kralo miły, witaj k nam!
Wěčnje z měrom kraluješ,
syno Wótca wěčneho.

JAN WALTAR

K najrjeńšim dopomnjenkam z dźěcatstwa słuša bjezdweła hodowna stwa. Při tym je wšojedne, hač bě tuta stwa we wosobnym domje a tohodla salon rěkaše abo hač bě to, kaž pola mje, jenož niska stwa burskeho statoka.

Nimale 25 lět hižo – naju dźěci běchu tehdy hišće w „najrjeńšej starobje“ – steji lěto wob lěto pod našim božodźěscowym štomikom cyle wosebity Boži narodk. Je to w małym napodobnjena „wulka stwa“ našeho stareho domu, tajka, kajkaž je mi w pomjatkju wostała.

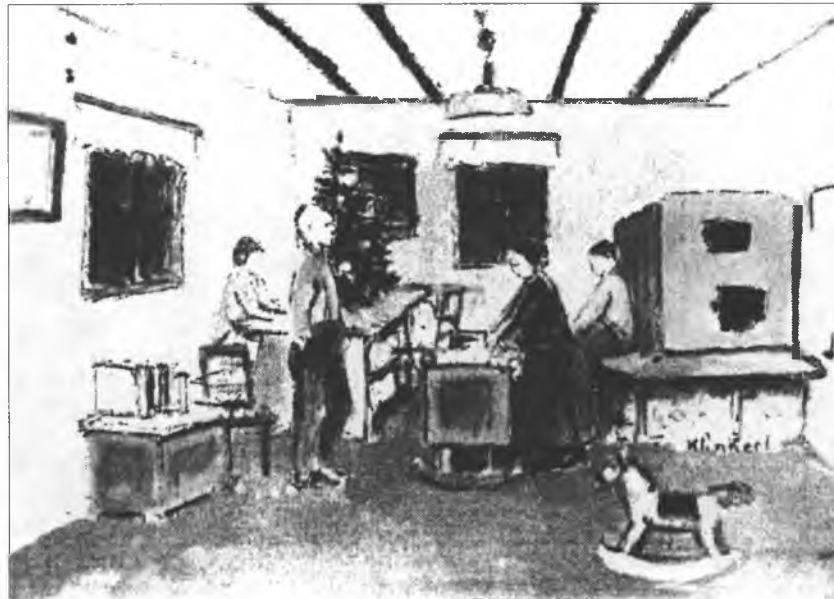
Bě to chětro niska stwa z hrjadami na wjerchu. Wulke zelene kachle so wot kuchnje tepjachu. Wokoło nich bě šěroka ławka. Pod kachlowej ławku běchu drobnje rubane lučlane šćěpki składowane a nad njej tykaše wulka woda pónoj swój kulowaty brjuch do jstwy. Na wěku pónoje husto kóčka spokojna drěmaše. Při wonkownej scěnje stwy steješe přez rózku čězka ławka a před njej wulke blido. Wisachu tam wulka swójbna fotografija, regulator a knižna polca. Na polcy stejachu wulka wobrazowa biblija, tři spěwarske, sep protykow, swědomiće po lětnikach rjadowane, kniha wo domjacym lěkowanju a ze šiwiki wšelakeho wobsaha, kiž pak na polcy wobstajneho čestneho městna njemějachu. Z ludowymi motiwami a z lětoličbu 1875 pomolowany kamor, dekorěrowany z pisanymi talerjami, wupjelni městno pódla durjow do wochěže. Na kachlowym boku steješe hižo moderny konopej. Nad nim wisachu wobraz wo Jezusowej poslednej wječeri a mjeńše swójbne fotografije. Hdyž sej hišće štyri wokna k tomu myliš, potom je tež poměrnje wulka stwa wupjeljena.

Tuta „wulka stwa“ mojeho dźěcatstwa přeměni so patoržicu do hodowneje stwy. Ze škleńčanymi kulami, wosebje rjanymi jablukami a pi-

Hodowna stwa

sany poprjancami a slódkoscemi wupyšeny štomik steješe na blidze. Pod nim ležachu dary. Bě tam za wšě dary dosć městna, hačrunjež běchmy tehdy wosmjo w swójbje. Jenož dwójce za čas

– wróću so k mojej stawiznje. Hodownu stwu mojeho dźěcatstwa sym potajkim před wjele lětami w małym natwaril. Tež žlobik sym do njeje stajil. Swjata swójbja, to staj nan a mać, kiž so lubosćiwje



Hody w burskej stwě

Rysowanka: U. Klinkert

mojeho dźěcatstwa dyrbjachu dary pódla blida stać. Jónu běše to trochu njelepje dźělany čumpaty konik a tamny króć wulki konjenc. Běštej to najwjetšej a najrjeńšej hodownej daraj, kiž sym hdy dóstał. Radowach so tehdy znajmjeńša tak jara, kaž so džensa moje wnučki nad wulkim elektronisce wodženym nakładnym awtom wjesela.

Hdyž sej wobhladam hodowne dary w mi znatych domach, zwěsću, zo měra wjesela njewotwisuje ani wot ličby ani wot wulkosće darow. A to je derje tak, hewak wšak by dyrbjala radosć mojeho dźěcatstwa nimoměry skromna być. Mi so bohužel zda, zo wot generacije ke generaciji woteběra zamóžnosť, so tež nad małym radować. Hromady wotpadkow bychu wo wjele mjeńše byli, hdy bychmy zaso nawuknyli so tež nad skromnišimi darami z wutroby wjeselić.

Wodajće tute wotbočenje

wodoweje pónoje leži basnički bajo kóčka a k wowcynymaj nohomaj tuli so spokojny psyk. Wšako njetrjebatej to stajnje wosoł a kruwa być.

To wón je, mój Boži narodk. Hdyž jón nastajam, je to za moje wnučki znamjo, zo so radostny hodowny čas započnje. Hižo swojim dźě-

ćom sym, tutón wobraz před wotčomaj, po swojim začuću powědał wo narodze Jezusa Chrystusa. Nětk su to moje wnučki, kiž chcedža wot swójeho džěda tutu stawiznu słyšeć. Sprawnosće dla pak dyrbjaju prajić, zo dyrbiš džensa hižo jara derje powědać móc, hdyž chceš wobstać porno tym wjele wideowym a trikowym filmam. Přeco

so mi to njeporadzi. Njedziwajo na tutu konkurencu so jara nadžijam, zo budu pozdžišo tež moje wnučki swojim dźěćom a džěćidžěćom powědać wo swójeje wulkej a małej hodownej stwě.

JAN KAŠPOR

Pastyrjo, počće, nan, dźěci a mać,
lubozne dźěćo tu wobhladować.
Chrystusa Knjeza je džensa Bóh sam
wšitkim za Zbožnika wobradził nam.
Njebojće so!

Słyšmy při žlobiku jandželow spěw,
hladajmy w hródzi tam njebjeski kćew.
Štož my tam mamy, wupowědamy.
Spěwajmy krasnje, pobožnje, jasnje:
Haleluja!

Zawěrnje, jandželjo na tutym dnju
zbóžne nam wjesele přinjesli su.
Měr je we Boze na zemskej dróze,
a spodobanje na nas so stanje.
Bohu budź česć!

Staročěski spěw (němsce: Kommet, ihr Hirten)
zesebšćil Jan Wałtar; spěwarske č. 48

Sobustawska zhromadźizna SET

34 člonow a někotři hosćo zeńdžechu so reformaciski dzeń w Slepjanskim Serbskim kulturnym centrumje k sobustawskej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Po witanskich slowach předsydy Měrcina Wirtha a zhromadnym kěrļušu porěča farar Malink

předstaji předsyda přenje serbske wudaće Ochranowskich heslow. Za jeju prócu so přitomni z přikleskom džakowachu. Wo džěle minjehene lěta poda rozprawu Měrcin Wirth (hlej str. 10). Za rewizijnju komisiju zdžěli Handrij Sembdner, zo su podložki towarstwa w po-

fried Albert. W diskusiji zběrachu so namjety za dalše džěło. Wupraji so přeće za čišćanym wuběrkom rańšeho „Słowa k dnjej“ a za knihu z nastawkami wo serbskich ewangelskich prócowarjach. Nastupajo cyrkwinski dzeń so zdžěli, zo je wšudže jara dobry wohtłós žnjał, zo pak

Dlěša debata wuwi so wo prašenju, hač stej dvě mjeńšinje „Słowa k dnjej“ dosahacej za wuprajenje svojich mysli. Napominaše so tutón čas kruće dodžeržeć. Nastupajo ekumenu dósta předsydstwo nadawk, dale wostać w rozmołwje z TCM. Dalokož to zamóže, chce towarstwo podpěrać WITAJ-projekt. Tak móhli so hižo poměrnje bórže Slepjanscy WITAJ-šulerjo přeprašować sobu na nabóžny tydžeń serbskich džěci. Dobry přikład w tutym nastupanju je Lenka Nowakowa, kotraž WITAJ-džěcom w Slepjanskej šuli kmótrí a so kóždy tydžeń jednu hodžinu z nimi serbsce zaběra.

Po wotzamknjenju towarstwowych naležnosćow přednošowaše ludowědnik Pěťš Jahn z Dešna w delnjoserbskej rěči wo přenim ewangelskim fararju w Slepom A. Fuchsu a jeho wuslědžerju J. Wjelanu. Zajimawy přednošk so pozdžišo w Pomhaj Bóh wozjewi.

Městno klětušeje sobustawskeje zhromadźizny njeje hišće wěšte. Přeprošeni so wuprajištej z Poršiskeje a Husčanskeje wosady. Zhromadźizna so po třoch hodžinach zakónči z modlitwu a zhromadnym kěrļušom.

T.M.



Reformaciski dzeń w Slepjanskim kulturnym centrumje

Foto: M. Bulank

krótke duchowne słowo. Přitomni njedachu so dolho prosyć, jako kazaše Leńka Nowakowa k swačinje, kotruž běchu nimoměry bohaće a z wjele prócu a lubosću Slepjanske kantorki přihotowali. Wulki džak so jim za to praji.

Z džakom zestajerjomaj Hincej Šolće a Jensej Bulišej

rijadku. W scěhowacych wólbach so dotalne předsydstwo z 33 hłosami znowa wuzwoli, jedyn člon so hłosa wzda. Předsydstwu přislušeja potajkim zaso Měrana Cušcyna, Lubina Exlerowa, Hana Wićazowa, Jan Malink, Měrcin Wirth, Günther Wjenk a ze stajnym městnom sup. Sieg-

měło so w přichodže tež z němskimi wozjewjenjemi na njón přeprašować. Wosadni, kiž serbsce rozumja, ale nječitaja, běchu wobžarowali, zo su jón skomdžili. Rozmyslować měli dale wo nowowudaću spěwarskich, nad kotrymiž bě sup. Albert hižo před lěta započal džělać.

Zetkanje w zmysle ekumeny

Póndželu, dnja 6. nazymnika, zetkachu so člonjo předsydstwa Serbskeho ewangelskeho towarstwa ze zastupjerjemi Towarstwa Cyrila a Metoda w Mnišej bašće při Michałskej cyrkwi. Na spočatku přijimaše Měrcin Wirth wot předsydy TCM, fararja Šćěpana Delana, zbožopřěča a kwěćel k znawuzwolenju jako předsyda SET. Po rozważowanju watikanskeho wozjewjenja „Dominus Iesus“ staji so prašenje, kotry dialog na kotrym puću je mjez ewangelskimi a katolickimi wěriwymi móžny. W

zmysle serbskich zajimow ma so dialog dale wjesć, tomu wšitcy wobdžěleni přihłosowachu. Dojednachu so na zestajenje ekumeniskeje serbskeje nabožneje terminologije. Tajka by w přichodže zhromadnym knižnym wudaćam polěkowała. Wo dalšim postupowanju chcedža so na přichodnym zetkanju klětu w rózowniku dorozumić. Farar Delan přepoda ewangelskim zastupjerjam na kóncu zeńdženja přeprašenje na poswjećenje pomnika swj. Cyrila a Metoda. **M. CUŠCYN**

Zwjazkowa zhromadźizna

Jědnaće wosadnych z džewjeć serbskich wosadow krajneje cyrkwe Sakskeje a cyrkwe šleskeje Hornjeje Łužicy zeńdže so sobotu, dnja 21. oktobra, na Michałskej farje w Budyšinje k lětušej zwjazkowej zhromadźiznje.

Serbski superintendent Siegfried Albert poda rozprawu wo wosadnym džěle. Lětsa běchu so w dwaceći wosadach serbske kemše abo wosadne popołdnja wotměwali. Rozprawa zaběraše so dale z nutrnosćemi a ze „Słowom k dnjej“ w roz-

hłosu, z nabožinu w šulach a z paćerskimi hodžinami. Redakcija Pomhaj Bóh jara derje džěla. Dotal njeje so poradziło wakantne městno wosadneho sobudželaćerja při Serbskej superintendenturje wobsadzić. Přemyslowaše so tež wo Serbskim superintendenće po wotchadže něčičeho superintendenta Siegfrieda Alberta w léce 2002 na wuměnk. Na kóncu poda, na próstwu přitomnych, knjez sup. Albert krótki přehlad wo skutkowanju sektow w našich wosadach. **M. WIRTH**

Před 50 lětami: Pomhaj Bóh znowa wuńdze

Před 50 lětami, z wudaćom za december 1950, móžeše Pomhaj Bóh přeni raz po wójnje zaso wuńc. Serbske ewangelske łopjeno eksistowaše drje hižo wot lěta 1891, tola bu w lěće 1937 zakazane. Nětko, po přetorhnenju 14 lět, móžachu čitarjo zaso swój Pomhaj Bóh w rukomaj dźeržeć. Superintendent Mjerwa spominaše w swojim přewodnym słowje na do wójnski čas: „Tež tu je so wjele přeměniło wot toho časa, hdžež Pomhaj Bóh kóždy tydžeń Serbow stroweše wot toho, kiž wětr a wichor wodži. Stari, lubi sobudźelaćerjo tu wjacje njesu, a cí, kotřiž něhdy sobu dźělaču, su so přestari, někotryčkuli swěrnj čitar a mnoha luba čitarka su na prawdze Božej.“

Nic jenož kruh sobudźelaćerjow, ale tež wašnje wuchadźenja běštej so změniło. Pomhaj Bóh wuchadžeše wot lěta 1950 jenož měsacnje. Nakład wučinješe 2 000 eksemplarow. Wón ležeše pod nakładom katolskeho pendanta, runočasnje licen-

cowaneho Katolskeho Posoła, a nješpichelowaše na žadyn pad woprawdžitu potřebnosć. Přenjotnje bě za Pomhaj Bóh 5 000 eksemplarow a tež pozdžiše dwutydźenske wuchadźenje planowane. Woboje njeje so spjelniło. Čiśc a nakład wza Ludowe nakładnistwo Domowina na

Šefredakciju Pomhaj Bóh wza bywši farar Božidar Dobrucky na so. Dobrucky běše w lěće 1946 do SED zastupił, w lěće 1948 swoju faru zložil a do služby noweho stata přešol. Z wěstym prawom móžeš na Dobruckeho ryzy ewangelskej zmyslenosći dwělować. Hačrunjež je wón

chownje přewodzeć. Tak běše za Pomhaj Bóh zbožowny případ, zo so Dobruckemu njeporadzi so wo „swoje łopjenko“ starać, kaž wón to rady chcyše. Je zaslužba lětsa zemrěteho Gerharda Wirtha, fararja a pozdžišeho serbskeho superintendenta, zdokonec spagat mjez Dobruckeho mało cyrkwinskopřečelnymi intencijami a přečemi čitarjow. Wón zadžěwaše politiskemu wotbočenju Pomhaj Bóh, cyle w zmysle programa, kotryž formulowaše Gustaw Mjerwa: „Nowy Pomhaj Bóh so na našich lubych ewangelskich Serbow wobroća we wšitkich wosadach, na starych a staršich, ale tež na młodych z próstw: Přijimajće tutoho póstla ze starej serbskej lubosću, nic k česći čłowjekow, ale k česći Božej a sebi samym k žohnowanju! Přetož kaž prjedy tak tež džensa: Knjezowe słowo wostanje do wěčnosti!“ Z tym běchu koordinaty wobrysowane, kotrež dachu časopisej Pomhaj Bóh jeho charakter tež w dalšich lětdžesatkach.

JENS BULIŠ

POMHAI BÓH časopis ewangelskich serbow

1. čisło

Budyšin, decembr 1950

lětnik 1

Přenje powójnske čisło Pomhaj Bóh

so a wot lěta 1953 čišćernja Noweje doby. Te porno druhemu nabožnemu nowinarstwu w NDR relatiwne pozdnje lěto nowowudaća Pomhaj Bóh a Katolskeho Posoła je nadpadne. Přihotowanja k wudaću běžachu dlěši čas a běchu do propagandy za wólby do Ludoweje komory w lěće 1950 zapřijate. K podpěrje swojeje politiky prócowaše so NDR wo wysoke wobdźělenje na wólbach – tež křescanskich Serbow.

najskeje sprawnje na rozšěrjenju serbskeho čišćaneho słowa a na skrućenju serbskeho luda zajimowany był, tak njeje wón drje tola cyrkwi napřećo dosć lojalny był. Tak zadžeržeše so wón zloprejnje napřećo swojim bywšim službnym bratram – mjez druhim mjenowaše jich „do talarow zdrasćenych wopicow“ – a přeješe, zo smě cyrkej na nowoforměrowanju serbskeho luda po lěće 1945 sobu dźětać a jón du-

Z wědomosće

W lětušim jubilejnym lěće Zinzendorfa je Volker Mihan z Neuwieda předpołožil wobšěrne dźěło pod napismom „Ochranowska wosada w Małym Wjelkowje w jeje počahu k Serbam we 18. lěstotku“. Spis je wobstatk drugeho teologiskeho pruwowanja, kotrež je awtor lětsa zložil.

W njedawno wušłym zwjazku 42/43 časopisa „Kirche im Osten“, kotryž so wosebje z cyrkwinskimi stawiznami wuchodneje Europy zaběra, je dr. Peter Hauptmann z Überlingena wozjewil studiju „Serbske ewangelsko-lutherske towarstwa w sakskej Hornjej Łužicy (1849–1851)“. Awtor so hižo dlěje ze stawiznami ewangelskich Serbow zaběra a je k tomu hižo wjacore wědomostne pojednania spisał.



Prof. Nielsen z USA spočatk nowembra na studijnym přebywanju w Budyšinje. Foto: T. Malinkowa

Nazymu přebywaše prof. George R. Nielsen z Rapid City w USA na wjace-dnjowskej studijnej jězbje we Łužicy, zo by zběrał material wo fararju Janu Kilianu, kiž bě w 19. lěstotku wupućował do Texasa. Prof. Nielsen, sam potomnik serbskich wupućowarjow, přebywaše w Budyskim Serbskim in-

stituće a wopyta Delany, Bukecy, Kotecy a Wukrančicy, hdžež bě Kilian žiwy był. Jako wuslědk studijow ma nastać biografija fararja Kiliana w jendźelskej řeči.

Serbske nakładnistwo wuda w nowembru přeni zwjazk zhromadženych spisow delnjoserbskeho fararja a basnika Mata Kosyka. W přichodnych lětach maja dalše štyri zwjazki slědować. Wědomostne wudaće wobstara tajwučer n. w. Pěťš Janaš z Choćebuza a prof. Roland Marti z uniwersity w Saarbrückenje.

W Serbskim instituće zaběrataj so tučwilu wosebje dwaj doktorandaj ze stawiznami ewangelskich Serbow. Ludowědnik Pěťš Jahn z Dešna přepytuje žiwjenje Hanza Nepile z Rownoho a teologa Steffen Tuschling z Berlina slědži za cyrkwinskimi stawiznami Serbow w Braniborskej. **T.M.**

Minakalski farar Kordina – narodny budźer Serbow a Čechow

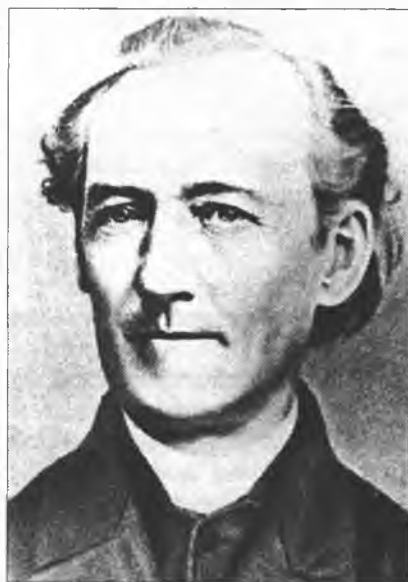
Přednošk na cyrkwinskim dnju w Minakale

Mało je džensa znate, zo nje-słuša ewangelski farar Józef Prawosław Kordina (1819–1888) jenož Serbam, ale tež nam Čecham, dokelž je wot-tud do Łužicy přišoł. Po pochadže bě wón česki katolski farar z narodnym zmyslenjom. Wot lěta 1847 skutkowaše jako kapłan w Novej Pace pod horami Kyrkonošow. Tute městačko bě při jeho přichadže hižo čětro přeněmčene, ale nowy pater namaka mjez českimi wótčincami sobudźělačerjow a zahaji šěroke narodne prócowanje. Běše wjednik lajskeho dźiwadloweho towarstwa, kotrež hraješe pod jeho nawodom historiske a wótčinske hry. Z tym pokazowaše na sławnu zańdženosc swojeho luda. Jako farar přědowaše wězo tež we wótčinskim zmysle, a jemu so poradzi zdobyć młodžinu za česke zajimy. Kordina měješe kuzło wosobinskeje pričahliwosće a bě wustojny řečnik. W jara krótkim času wotby so w Novej Pace koketowanje z němčinu, a město bě zaso česke. To so mócnarjam nje-lubješe, a woni widžachu w Kordinje strašne źórło, kotrež haćeše germanizaciske zajimy tehdyšeho rakuskomadžarskeho kejžorstwa, kiž knježeše nad Českej a Morawu.

Tež romska cyrkej měješe Kordinu za zbudźerja njeměra, wosebje hdyž wotewrjenje praješe, zo je w njej wšitko zestarjene. Šěrješe swoje mysle: Trěbne su reformy, zo by so cyrkej z nowymi kemšacy-mi formami zblížila narodej, kotryž je so wot njeje wotwobročił. Trón a wołtar njesmětej zwjazanej byc a zhromadnje knježić. Njeh džetej stat a cyrkej wobaj po svojim puću. Tak dołho, kaž wobsteja sylne mocy, kotrymž

splećenosc mjez trónom a wołtarjom služi, dóndže w katolskej cyrkwi sčezka k reformam. Tohodla by lěpje bylo, hdyby so załožiła česka narodna cyrkej, kotraž njeje wot Roma wotwisna a kotraž by nawjazala na husitsku a bratrsku reformaciju a by z njeje čerpała ...

Hdyž zrodžichu so tute rewolucionarne mysle w lěće



Józef Prawosław Kordina, farar w Minakale wot lěta 1861 do 1888

Foto: Serbski kulturny archiw

1848 po cyłym kraju, potłóčowachu so kruće, husto tež z kreju, kaž wosebje w Praze. Tam natwarichu so barikady a so wojowaše. Runje zdobyte wolóženja so zaso wotstronichu a zakazachu. Njetrjebamy so dźiwać, zo čeknychu po lěće 1848 mnozy čěscy wótčincojo do wukraja, wosebje do Sakskeje, zo bychu wobešli zajeće a jastwo.

Kordina wosta w kraju a pokročowaše ze svojim budźićelskim skutkowanjom. W Novej Pace a wokolinje měješe někak 900 přeswědčenych reformowarjow, z kotrymiž chcyše wopuścić katolsku cyrkej a załožić nowu

narodnu česku cyrkej. Njedzela bě hižo postajena, na kotrež chcychu wšitcy zhromadnje wustupić. Njedźiwamy so, zo so to w tehdyšich poměrach nje poradzi, w tym bě Kordina drje trochu nje-keďzblivy. Wobskoržichu jeho pola statnych a cyrkwinskih zarjadow. Tute rozsudžichu, zo ma so wón izolować. Póslachu „čorny wóz“ po njeho, kotryž měješe jeho dowjezć za murje někajkeho klóštra, z kotrehož so njeby wrócił.

Kordina zhoni w poslednim wokomiku woplanowanym zajeću. Hačrunjež jeho dom hižo wobstražowachu, čekny w njewobkeďbowanym wokomiku. Rano po swjatym Wjacławu, kiž je patron českeho kraja, 29. septembra 1852, rozpowědaše so po cyłych Podkirkonošach, zo běchu zastupjerjo stata a cyrkwe naši město njeposlušneho patra jenož wotewrjene wokno a prowizorski powjazz roztorhanje płachty, po kotrymž bě so Kordina pušćił dele.

Z pomocu svojich přečelow čekny přez Kyrkonoše do Šleskeje. We Wrótstawju přestupi do ewangelskeje cyrkwe. Tu zhoni, zo pytaja so w Serbach duchowni a zo by móhl mjez nimi skutkować. Po krótkim přihoće poda so do Łužicy, hdžež so wo njeho staraše Chołmjanski farar Jan Łahoda, pola kotrehož nawukny serbsčinu. Skutkowaše potom w Chołmje pola Niskeje, w Křišowje a we Wojerecach. Swoje dušepastyrskje a budźićelske džeło zakónči w Minakale, hdžež bě wot 1861 z fa-

rarjom a hdžež bu 8. januara 1888 wotwołany z časnosće do wěčnosće.

Hnydom po svojim přichadže do Łužicy w lěće 1852 da so Kordina do narodneho džeła za Serbow. Pozběhny jich narodne sebjewědomje a zasadžowaše so za jich prawa, tak kaž bě to prjedy w Novej Pace činił. Bě bliski přečel Jana Arnošta Smolerja, zastupi do Mačicy Serbskeje a wuda w čišću wšelake serbske spisy a knihu z přědowanjami. Prócowawaše so wo mjezsobne zblizenje wšěch Słowjanow, kotřiž su sej po jeho mjenjenju tak bliscy, zo móže so wo jednym narodže řečeć. Jenož stawizniskeho wuwica dla so rozdžěleni do wšelakich řečnych skupinow.

W lěće 1855 woženi so ze zamóžitej Emu Tereziju Lišec, džowku serbskeho měšćana w Budyšinje, kotraž jemu porodži šěsć džeći. Z lubosće k swojemu mandželskemu nawukny česce. Cyła swójba čerpješe pod tym, zo bě so česke přiwuznistwo wot Kordiny wotrjekło, hdyž bě wustupił z katolskeje cyrkwe. Hačrunjež lubowaše Łužicu a jeje lud, tak stajnje spominaše na swoje ródne Chwalkowice we wuchodnej Českej, hdžež njemóžeše sej hižo doječ. Po swědčenju najstaršeje džowki by nan hromadže ze swójbu často spěwał při wječornych nutnosćach česku narodnu hymnu „Kde domov můj?“ – ze sylzami we woćomaj. Ze svojim něhdyšim skutkowanišćom wudžeržowaše zwiski, mnozy přijědžechu z Novejje Paki k njemu, ale wón njemóžeše wopyty wotrunać. Jenož jónu wopyta tajnje kraj pod Kyrkonošami, běše to w lěće 1886. Wšo so derje poradzi. Ale to běše hižo bóle rozžohnowanje z krajinu a z poslednimi jeho něhdyšimi wosadnymi. Ani dvě lěće pozdžišo wołaše Knjez žiwjenja Kordinu k sebi, hdyž jemu njebě ani hišće 69 lět.

MIROSLAV HLOUŠEK

Počesćenje fararja Jana Wałtarja w Njeswaćidle

Swjedźen serbskeje poezije, kotryž Zwjazk serbskich wumělcow kóždy lěto zarjaduje, bě lětsa wěnowany fararjej Janej Wałtarjej. Hłowne zarjadowanje wotmě so srjedu, 25. oktobra, w jeho něhdyšej wosadze, w Njeswaćidle.

Při ćmičkanju wječor po šestej hodzinje zeńdže so na polsta Serbow a Němcow při jeho rowje, kotryž bě wosada, skedźbnjena na wuznam fararja Wałtarja přez přinošk nowinarja Manfreda Laduša w „Oberlausitzer Kulturschau“, hakle lětsa ponowić a do porjadka stajić dała. Farar Jan Malink spominaše w krótkej narěči na zaslužby fararja Wałtarja jako duchowneho a basnika. Z kładženjom wěncow a kwěćelow na row z wurazniču swoju česćownosć Njeswaćanska wosada, Serbske



Jan Wałtar (1860-1921)
Foto: Serbski kulturny archiw

ewangelske towarstwo, Towarstwo „Jutrnica“ w Njeswaćidle a Domowinska župa Budyšin.

Na zarjadowanju w cyrkwi, kotrež so w 19.00 hodź. přizamkny, zhromadzi so nimale 200 wopytowarjow a sobuskutkowacych. Benedikt Dyrlich z Budyšina powita přítomnych w mjenje zarjadowarja a Jurij Grofa z Chasowa w mjenje cyrkwinskeho předstejićerstwa Njeswaćan-



Basnicy we wołtarnišću Njeswaćanskeje cyrkwyje Foto: J. Maćij

skeje wosady. Žiwjenje a skutkowanje fararja Wałtarja předstaji we wěcywustojnym přednošku Manfred Laduš z Wětrowa. Tu-a wukrajni basnicy, mjez nimi člonce předsydstwa SET Měrana Cušcyna a Hana Wićazowa, přednjesechu swojske a Wałtarjowe basnje w hornjo- a delnjoserbskej, pólskej, českej, słowakskej a němskej rěči. Wuzběhnyć ma so přinošk Měranu Cušcynje „Wałtarjowy wołtar“ – jenička baseń z přednjesenych swojskich twórbow, kiž so na fararja Wałtarja počahowaše a spóznać da, zo bě so basnica z nim zaběrała.

Słowo so wotměnješe z dostojnej hudźbu. Přewodžany wot piščelow, na kotrychž hraješe Budyski kantor Danny Schmidt, zaspěwa chór „Budyšin“ pod nawodom Michała Jancy duchownej spěwaj Korle Awgusta Kocora a kěrluške Jana Krygarja. Wosebity džak słuša chórej za zanjesenje kěrluške „Wulki Božo, chwalbu cí“, kotryž bě Jan Wałtar přeložił do serbsčiny. Z tym so hódnje na to pokaza, zo nječesćujemy w nim jenož basnika, ale tež kěrlušerja. Překwapjenka wječorka bě wospjetne přednjesenje wot Wałtarja přeloženého duchowne-

ho spěwa „A wzmi ty ruce mojej“, čitaneho wot Beaty Nastickec a dwójce zaspěwaného wot Ištvana Kobjele. Hišće před něšto lětami so spěw jako kičowski posudžo-

Wječork w Njeswaćidle je Serbam zblížil nimale woteznateho basnika a kěrlušerja, Němcam z wosady je wuwědomił wuznam jich něhdyšeho fararja. **T.M.**

Narěč při rowje

Stejimy při rowje Jana Wałtarja. Česćimy serbskeho fararja, kiž je před nimale 80 lětami tu w Njeswaćidle wumrěl. Jan Wałtar bě němskeho pochada, ale wón je rěč swojich wosadnych runje kaž fararjo Kühn w Klukšu, Fabricius w Korjenju a Lazar w Bukecach a mnozy dalši dospołnje nawuknył. Tutón fenomen serbskich stawiznow je dotal jenož mało znaty. Na homiletiskich seminarach pola fararja Imiša w Hodźiju přiswoji sej wšitke kmanosće za přewzaće serbskeje fary. Wałtar bě Serb z ćělom a dušu. Hižo jako wikar we Łazu a pozdžišo jako farar we Wóslinku postara so wo dwurěčne wumolowanje tamnišerje cyrkwjow. Rady wukonješe dwoje zastojnske džěło, za Serbow a za Němcow. Jako farar w Njeswaćidle steji w rjedze fararjow Jurja Mjenja, Jurja Jakuba a serbskeho superintendenta Gerharda Wirtha. Wuznam wšitkich tutech fararjow přesahuje hranicy tudyšeje wosady. Jako serbski basnik bě Wałtarjej tradicija ludoweho spěwa runje tak bliska kaž wuznaćowa lyrika młodeho serbstwa. Wałtar stwori w swojej poeziji syntezu mjez basnistwom Zejlerja a Čišinskeho. Z wulkim wuspěchom spřístupni Wałtar kěrluške za potreby serbskich wosadow, pokročuju w tym džěło fararjow Šě-racha, Kiliana, Domaški a mnohich dalšich. Hač do džensnišeho so jeho kěrluške rady spěwaja: Do jenoh Boha wěrimy, Wulki Božo, chwalbu cí, So hałžka zazeleni ... Jeho ekumeniska zmyslenosć pokaza so w tym, zo wužiwaše tež předłohi, kotrež pochadźachu z katolskeje cyrkwyje. Wón bě přeni, kiž přeloži pólski hymnus „Bože, coś Polske“ do serbsčiny. Z džakownosću spominaja ewangelscy Serbja, Serbska superintenditura a Serbske ewangelske towarstwo hač do džensnišeho na njesebične prócowanje serbskeho fararja Jana Wałtarja.

JAN MALINK

Kapałka w Džěžnikecach ponowjena

Ze spočatka meje přetwarjachu a ponowichu ABMnicy a rjemjeslnicy wšelakich domoródných firmow wěžu a kapačku na Džěžnikečanskim kěrchowje. Předni džěl pohrjebnišća, na kotrymž stejitej wěža z lěta 1923 a w léce 1956 přitwarjena kapałka, słuša wosadže w Budestecach. W kapałce přewjedu so pohrjebne swjatočnosće, ale tež druge cyrkwinske zarjadowanja. Gmejnski zarjad Hornjeje Hórki jako iniciator ponowjenja je tohodla wšě planowane džěla z Budestecanskej faru wothłosował. Financielny podžěl cyrkwyje na přetwarje wučini 80 000 hriwnow. Džěla přewjedlo je Strukturzne spěchowanske zjednoćenstwo z Džěžnikec.

W kapałce su so spotorhali nutřkowe scěny, kiž su dotal gratownju a čěłownju wot wulkeje rumnosće džělili. Z tym je so rumnosć za pohrjebne swjatočnosće powjetšila wot 32 m² na 50 m².

Jako nowa gratownja je so pódla składžišća za wotpadki natwarila drjewjana kólnja z předzhotowjených džělow. Deski, łopaće, motyki a wosebje tež dwukolesaty ručny wóz w gratowni poha-

džeja hišće z časa mojeho nana. Wón běše pódla swojeho džěla jako tepjer w papjerniku w Hornjej Hórce a pozdžišo w tworni za rozbuchadla w Hnašecach wot 1940 hač do 1959 tótka w Džěžnikecach. Za hrjebanje rowa žadaše sej swój čas 23 hr a za zwonjenje, trawowe maty a banty k delepušćenju kašća hišće 9 hr k tomu. Překlepki tajkich kwitowanow hišće wobsedžu.

Čěłownja je so wotstroniła, dokelž hižo trěbna njeje. Běše to rumnosć, hdžež móžeše čěłowa žona čěto zdra-



Wobnowjena kapałka w Džěžnikecach Foto: H. Gros

sćić, do kašća položiť a pyšić. Tuta móžnosć je so 30 lět dolho wužiwała, dokelž hdyž je do toho čěłowa žona do domu přišla, su druhdy kašć dyrbjeli z woknom won transportować. Džensa čini to pohrjebny institut w swojich rumnosćach.

Wuporjedžena bu třěcha wěže, třěcha kapałki dósta nowy kryw. Dale su so wobnowili wodowody a električka a so zatwarili nowe durje. W přizemi wěže, kiž je nutřka 3 x 3 m wulka, je so zatwaril nuznik. Zbywa pak hišće došć městna za schód, po

kotrymž dóstanješ so horje k zwonej. Tutón ma dwurěčne napismo, a to na jednej stronje: „Der Geist Gottes gibt Zeugnis unserem Geiste, dass wir Gottes Kinder sind. Roem. 8,16. Gegossen von Fr. Gruhl in Kleinwelka 1882.“ a na druhej stronje: „Moja hnada budže jako rańša mróčel poľna rosya jako rosa, kiž so rano rozliwa. Hosea 6,4.“ Zwón je zwopředka jako najmjeńši wot třoch na cyrkwinskej wěži w Budestecach wisal a so w léce 1923 z konjacym zapřahom do Džěžnikec přewjezl. Poswjećenje wěže a zwona běše 7. oktobra 1923. Na tutej swjatočnosći měješe farar Tyšer serbsku a po tym farar Domaška němsku nareč. Tu na wěži je zemřel mój džěd, Korla Rychtar, Serb z Rašowa, kotryž nanej husto pomhaše. Hdyž bě nan dopoldnja na džěle, džěše džěd zemřěteho wuzwonić. Jako dyrbješe 5. decembra 1945 swojeho wo dzeń młódšeho susoda wuzwonić, při čimž ja jemu 10lětny pomhach, so po zwonjenju horjeka na wěži zweje a bě mortwy.

Ponowjena kapałka na Džěžnikečanskim pohrjebnišću je so na Dnju ludoweho žarowanja 19. nowembra poswjećila. **HELMUT GROS**

Trójny jubilej w Barće

3. oktobra woswječichmy w Barće tři jubileje naraz. Na přeni spominaše so po cyłej Němskej: 10lět jednoty. Druhi bě 975. jubilej přenjeho naspomnjenja našeje wsy. A třeci skónčnje bě čestny dzeń našeje něhdyšeje princesny, kotraž měješe 3. oktobra swoje 95. narodniny. Tutón dzeń chcyše woswjećić z nami Barčanami. Tři jubileje – to sej wězo žadaše wjele přihotow, zjawnych a za čichim.

Jubilejny dzeń zahaji so ze swjedženskej Božej službu. Zhromadži so nimale telko kemšerjow kaž patoržicu. Někotrehožkuli bě wćipnosć

zwabiła do cyrkwyje a pod Bože słowo. Dujerjo a cyrkwinski chór kemše ze swojimi poskićenjemi wobohačichu. Wosebje přeswědčachu spěwarki a spěwarjo z jasnými hłosami a čistými sadžbami. Přědowanje zaběraše so z Jakubom, kiž bě stajnje Božu pomoc nazhonił, hačrunjež bě ťhał a jebał. Někotražkuli sada nas do přemyslowanja pohnu.

Po kemšach přewodžeše wjesnjanosta princesnu, sedžacu w chorobnym stole, ke korejće, w kotrejžk. Bartuš z Rakojd narodninarku do šule dowjeze. Tam bě za

mjeńši kruh prošonych hosći kofej přihotowany. Kóžde towarstwo prezentowaše so z wosebitej tortu. „Njeprošených“ pohosći Młoda wosa da z bohatej swačinu w cyrkwi. Tójšto tykancow běchu młodostni za to napjekli.

Hodžinu pozdžišo zhromadžichu so wšitcy w swjedžensce wupyšenej čěłozwučowni. Poskići so program, kiž běchu Barćenjo z wjele prócu sami zestajeli. Narěče so wotměnjachu z hudžbnymi poskićenjemi. Wnučki princesny, naša kantorska swójba a dalšej kantorce zahrachu we wysokej kwalificke koncertantnu hudžbu. Wjele zhonichu Barćenjo wo sta-

wiznach swojeje wsy a něhdyšeho hrodu. Džowka princesny rozprawješe wo swojej zemjanskej swójbje, kotraž bě něhdy w Barće swoju domiznu měła. Dypkownje w šesćich bě program zakónčeny, nic pak hišće jubilej. Z domizny jubilarki bě sčasom dojeł muski chór a zwjeseli přítomnych ze swojim spěwanjom.

Bě to rjany dzeń za wobdžělených. Wjele kwěćelow, kiž běchu so jej darili, pyšachu na druhi dzeń princowske rowy při cyrkwi. Tam hišće dolho nimoducých zwjeselachu a na trójny Bartski jubilej dopominachu.

INGRID PHILIPP

Wopomnjenski kamjeń w Chwaćicach poswiećeny

Do kemšow na reformacijskim dnju poswieći Chwaćanski farar Wilfried Noack na pohrjebnišću wopomnjenski kamjeń, wěnowany lětušemu 2000lětnemu jubilejeju křesćanstwa. Zornowcowy kamjeń pochadza z pěskoweje jamy na Kaponicy. Na nim pričinja je tafla, na



Tafla na kamjenju

kotrež je napisane mjeno wsy w němskej a serbskej rěči, džeń poswiećenja a jako hesło za dalši puć do přichoda psalm 121,2. Chwaćanski wopon z lipu, kłóskami a Božim domom pokazuje na lokalne stawizny. Wopon móže so hižo nětko historiski mjenować, dokelž so wot lěta 1994, jako buchu Chwaćicy zagmejnowane do Wulkeje Dubrawy, hižo njewužiwa. Zboka kamjenja je so sadžiła lipa jako symbol serbskich korjenow wsy a wosady. Po poswiećenskej swjatočnosti předstaji farar Noack wosadže runje wušlu



Poswiećenska swjatočnost w Chwaćicach
Foće: E. Schmitt

nowu knižku „Weihnachten in der Quatitzer Schule“. Serbske powědančko „Hody na Chwaćanskej šuli“ z pjera Oty Wićaza, kiž bě so jako wučerski syn w Chwaćicach narodził, je do němčiny přeložila Doreen Kopjenc z Łupjanskeje wosady.

T.M.

Hodowna spěwohra

Hižo w septembru započinachu člonjo 1. serbskeje kulturneje brigady ze zwučowanjami za „**Hodownu spěwohru**“ **Bjarnata Krawca**. W 1924 skomponowaneje twórbje předstaji so w štyrjoch dźělach hodowna stawizna. Spěwohru do serbsčiny přebasnił je Jakub Lorenc-Zalěski. Za chór Serbskeho gymnazija je tekst přehladał Kito Lorenc. Hač je so twórbu hdy w Drježdžanach předstajila, njeje ani wěste. Na serbsku prapremjeru pak přeprašuje brigada z orchestrom Serbskeho ludoweho ansambla a solistami, wšitkich zajimcow na **5. a 6. januar do Budyskeho dźiwadla**. **JADWIGA**

Zbožopřeća

Předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa přeje swojimaj sobustawomaj knjezej Alfredej Warjehcej z Brězyny pola Hućiny a knjezej Jurjej Šenkej z Delnjeje Hórki k jeju 75. narodninam Bože žohnowanje a dale dobru strowotu a mocy, zo byštaj so hišće dołho na serbskim žiwjenju wobdželić móhłoj. Wobaj swěru podpěrujetaj serbske ewangelske žiwjenje w swojimaj wosadomaj a džeło našeho towarstwa. Za to so jimaj wutrobnje dźakujemy a so nadžijamy, zo móžemy tež dale z jeju podpěru ličić.

MĚRĆIN WIRTH, předsyda

Wokrjesna synoda

Sobotu, 4. nowembra, wotmě so w Budyšinje wokrjesna synoda. Zeńdžechmy so w Marije-Marcinej cyrkwi. Po rańšej nutrnosti fararja Haenchena z Bukec přednošowaše teologa Harald Lamprecht z Drježdžan, kiž je naslědnik fararja Ekkeharda Zieglschmida. Wón je zamołwity za prašenja swětonahladow a sektow a zdom jednaćel Ewangelskeho zwjazka Sakskeje. Tema jeho přednoška bě „Ja wěrju do zhromadnosće swjatych – naše zrozumjenje ewangeliskeje lutherskeje cyrkwe“. Hłownje zaběraše so z ekumenu a zwozjewjenjom „Dominus Iesus“ kardinala Ratzingera. 30 lět trajace próco-

wanje wo zblizenje cyrkwjow zda so podarmo być. W dokumente wospjetuja so mysle a słowa, kotrež su so před 30 lětami zwuraznili. Na druhej stronje praji H. Lamprecht, zo je w poslednim času telko hłosow kaž hišće ženje ze stron katolskich wěriwych slyšaš, kotrež chcedza zhrmadne prócowanje wo zblizenje cyrkwjow w dzensnišim hižo daloko sekularizowanym swěće dale wjesć. Ekumeniske perspektivy su so w zhromadnym džeće němskeje biskopskeje konferency a VELKD wudžěłali a w pismje „Communio sanctorum“ čišćeli. Zaměr ekumeniskeho hibanja leži w jednoće a wobchowanju wo-

sobinskih wšelakoroscow. To rěka, zo zwostawace rozdžele nimaja wjac žane cyrkej šćěpjace wuskutki. Po přednošku pokaza diskusija, zo su tež w našej cyrkwi wšelakore stejišća. Tak so tež njesměmy džiwać, hdyž to w katolskej cyrkwi runje tak je.

Druhi džeł synody wotmě so w nowej starowni diakonije na Pfaffowej. Smy sej z wulkim zajimom nowu starownju z 72 městnami wobhladali. Wona je so z wulkej wustojnosću natwarila a přijomnje zarjadowała. Stari móžeja tu rjany wječor žiwjenja přežiwić. Sobudžělaćerki starownje pohosćichu nas w jědzerni. Tu tež pokročowachmy z dnjom porjadom.

Předstajichu so nowe wo-

sady našeje eforije: Porchow, Schmiedefeld a Seeligstadt. Superintendent Pappai rozprawješe wo džeće předstejicerstwa wokrjesneje synody. Partnerski komitej našeje eforije přednjese wotpohlad, rozšěrić partnerske džeło z wosadu w Papua-Neuguinea, hdžež běštaj fararjej dr. Mickl a Albani někotre lěta skutkowałoj.

Dale so synoda informowaše wo próstweje synody Drježdžany-sewjer, zo ma so krajna synoda zaběrać z namjetom nastupajo cyrkwinске wustawki. Wokrjesny wjednik młodžinskeho džeća, bratr Pantke, rozprawješe wo zwjeselacym džeće w kruhu sobudžělaćerjow Hornjeje Łužicy w Ochranowje.

HANDRIJ WIRTH

Rozprawa Serbskeho ewangelskeho towarstwa na lěto 2000

Přednjesena na sobustawskej zhromadźiznje SET reformaciski džen w Slepom

Powšitkowne informacije

Předsydstwo

Wone je so lěta dotal trójce zešlo. Wuradźujemy přeco na Michałskej farje. Chcu so při tutej skladnosći wšěm čonom předsydstwa dźakować, zo tak swědomiče na wuradźowanja přińdu a sobu wo předewzacach rozmysluja. Wuradźowanja wotměwaja so w dobrym duchu a su po mojim mjenjenju tež dosć konstruktivne.

Internetstrona

Mamy jako towarstwo swoju internetowu stronu pod mjenom „www.sorbischer-ewangelischer-verein.de“. Tuta strona poskičuje informacije wo ewangelskich Serbach, wo našich zarjadowanjach a tež wo Pomhaj Bóh. Informacije su přewažnje w němskej rěči, dokelž so hłownje wot Njeserbow čitaja. Dóstawam drudy telefonaty abo listy, kiž pokazuja, zo so naše strony čitaja.

Člonstwo

Mamy 47 sobustawow.

Džěło w lěće 2000

Ochranowske hesła

Na lońšej zhromadźiznje je k. Buliš namjetował wudać Ochranowske hesła w serbskej rěči. Z pomocu k. Buliša a k. Šoły wone nětk předleža. Woběmaj so wutrobnje za jeju džěło dźakuju. Tež LND chcu so dźakować. Knj. Maćijowa je wudaće podpěrowała a lektorstwo přewzała. Knj. Budarjowa, jednačelka LND, je hesła přidatnje do plana lětušich publikacijow přiwrzala a financowanje zaručila. 200 eksemplarow je so čišćało. Člonow napominam: Kupće hesła, darce je dale a pomhajće sobu, zo wone do ludu přińdu. Wot toho wotwisuje, hač bě tute wudaće jónkrótne akcija abo hač móžemy dalše přihotować.

Cyrkwinski džen

54. cyrkwinski džen swjećachmy w Minakałskej wosa-dže. Sobotu słyšachmy přednošk k. Barta wo dwurěčnym kublanju džěci we WITAJ-pěstowarnjach. Njedzeli předowaše sup. Albert a Rakečanscy pozawnisća kemše wobrubichu. Připołdnišu přestawku mějachmy na žurli Minakałskeho hosćenca a na kónčnej zhromadźiznje w cyrkwi słyšachmy koncert chóra Serbskeho gymnazija.

Nabožny tydzeń za džěci

Přewjedzechmy jón lěta w Herlikowicach, wjesce blisko Špindleroweho Młyna. Českosobratrska ewangelska cyrkej ma tam tři domy za wočerstwjenje. W jednym z nich smy z 12 džěcimi a 3 dorosćenymi (knj. Wićazowa, farar Malink a ja) tydzeń bydlili. Mějachmy tam zaso dobru zhromadnosć. Nimo přinoškow staršich smy 830 hr ze srědkow našeho towarstwa za nabožny tydzeń wužiwali.

Pomhaj Bóh

Wot lětušeho januara je towarstwo – zhromadnje ze Serbskej superintendenturu – zamołwitosć za Pomhaj Bóh přewzało. Z januarskim čislom je knj. Malinkowa redaktorka. Zamołwitosć za wobsah je pak dale wostała při superintendenturje. Jako towarstwo mamy so wosebje wo financystarać. Prošu was, zo byšće nam swoje mjenjenje k časopisej zdžělili, waše kritiki, ale tež to, štož was wjeseli.

Tafla w Malešecach

Při kěrchowje w Malešecach je so wobnowila tafla, kotraž ma lačonske a serbske napisy a je jako tajka jónkrótne na we Łužicy. Knj. Malinkowa je w nadawku Maćicy Serbskeje trěbne džěla organizowała. Maćica je nas wo financielnu podpěru posyła.

Tak smy w předsydstwje wobzamkli, zo 200 hr k dispoziciji stajimy. To je so stało.

Serbski bus

Mój bratr Handrij Wirth jón hižo wjele lět přihotuje. Wułěty k temu přinošuju, zo wudźeržuje so zhromadnosć mjez ewangelskimi Serbami.

Zhromadne džěło

Na iniciatiwu předsydy TCM, fararja Delana, zeńdzechu so 20. junija w Serbskim domje zastupjerjo TCM a SET. Z našeje strony so wobdžělchu k. sup. Albert, farar Malink, knj. Cušcyna a ja. Ze strony TCM běchu přitomni k. farar Delan, k. farar Wor-nar, k. Bjarš a k. Ledźbor. Smy dosć kritisce wo wšelakich wěcach rěčeli, kotraž so nam njelubja, a zastupjerjo TCM su swoje wobmyslenja napřećo nam wuprajili. Smy so dojednali na dalše zetkanje 6. nowembra na Michałskej farje w Budyšinje. Rozprawa w Katolskim Posole wo našim zetkanju měješe nadpis „Ekumeniske počahy mjez Serbami polěpšić“. Mjeztym je wušła kongregacija „Dominus Iesus“.

Při wšelakich skladnosćach pytnjemy, zo so naše towarstwo tež wot druhich připóznawa. Tak běše na serbskim swjedženju w Slepom zhromadne zarjadowanje Maćicy Serbskeje a našeho towarstwa. Knj. Malinkowa a dr. Völkel měještaj na wosadnym wječorku přednošk wo Slepjanskich fararjach.

Tež na swjedženju poezije w Njeswačidle, kotryž so wot Zwjazka serbskich wumělcow zarjadowaše, běše naše towarstwo wobdžělene. Tam porěčachu k. farar Malink, knj. Wićazowa, knj. Cušcyna a jako hłowny referent k. Laduš. Woni njejsu wšitcy w nadawku našeho towarstwa wustupowali, ale su tola naši člonjo. Na spočatku postro-

wi k. J. Grofa přitomnych w mjenje Njeswačanskeho cyrkwinskeho předstejičerstwa.

Přehlad wo financach

Lěta mam při tutym dypku dvě naležnosći rozeznawać. Na jednym boku su to financy towarstwa a na tamnym boku financy Pomhaj Bóh. Mamy jedne konto za towarstwowe naležnosće. Do njeho so sobustawske přinoški zběraja a z njeho so plaća wudawki za nabožny tydzeń, projekty a druhe zaměry towarstwa. Mamy dalše konto, z kotrehož so wudawki za Pomhaj Bóh financuja. Na tute konto so abonentne pjenjezy a dary za Pomhaj Bóh zběraja kaž tež přiražki Založby za serbski lud a superintendenturu. Darow za towarstwo smy dotal dóstali 430 hr a sobustawskich přinoškow 624 hr. Za Pomhaj Bóh su dary we wysokosći 2 900 hr dóšli – mjez nimi 550 hr z kolekty na cyrkwinskim dnju – a abonementne pjenjezy we wysokosći 1 693 hr.

Wuhlad na lěto 2001

Na přenim městnje steji cyrkwinski džen. Wón budže 16. a 17. junija we Łazu.

Planujemy tež nabožny tydzeń, snano zaso w Tisu. Klětu knj. farar Strádal tam woteńdže, a tak je přiležnosć, zo sej hišće raz tam dojdžemy, jara dobra. Dale chcemy druhe wudaće Ochranowskich hesłow přihotować. Pomhaj Bóh budže nas zaběrać. Chcemy tež dale wo nowe ideje přemyslować. Hižo jasne je, zo budže za lěto zaso na reformaciskim swjedženju zhromadźizna našeho towarstwa.

Chcu so wšěm dźakować, kotřiž su naše džěło podpěrali, pak ze sobuskutkowanjom na zarjadowanjach abo z pjenježnymi darami abo z sobudžětom při našich projektach.

MÉRČIN WIRTH

Z našich horow

Posledni wječor w lěće

Na silwestersku nóc sej chcychmy doběžeć do Lubina. Prajimy pola nas „do Lubina“, byrnjež je to hora, na kotruž maš stupać. Najprjedy pak rěka skót zastarać a sami wječerjeć. Z čitanjom a powědanjom a ze škleńčku groga so hodžinki spěšnje minu a tuž so hotowachmy na puć.

Při Postelowym pomniku wjedže šćežka runu smuhu do wyšiny. We wsy bě bože slónčko wšón sněh zlizalo, tu pak wón hišće bě, ale twjerdy a hladki. Tčachmy wšak w krutych stupnjach a njedyrbjachmy chwatać. Próca pak při wšěm bě, dórc hač na wjeršk. Nětko stejachmy na skalach rownišća serbskich kralow. Wodychnjemy, pluca su napjelnjene z čerstwym powětrom.

Na Budestečanskej cyrkwinskej wěži bije dwanaće króć. Zwony počnu zwonić. Stare lěto bě so potajkim minyło. Zawsčimy sej kóždy swěčku a w kruhu stejo so Bohu džakujemy za wšo wobarnowanje w zańdženym času. Nowe lěto poručamy do Božej hnadneju rukow. Dokoławokoło nas praska, k połnocy nad městom, w holi a tež w nawopacnym směru wosrjedz našich Łužiskich horow. Na směr Wulke Debsecy so wosebje rjana raketa do njebja wije a we wšelakich barbách rozpraskuje. Silwester so pjenjezy broja. Pomyslu na roz-

mołwy, jako hromadžach za Nutrkowne misionstwo. Za to někotři pjenjezy njemějachu, ale jenož hanjace słowa.

Zaspěwamy sej štučce serbskeho kěrlušy, podamy so na směr k ranju a smy bórže na kemšacym puću. Tu so njewija korjenje šmrěkow přez puć a njetrjebamy so přez kamjenje, hałozy abo druge zadžewki kopolić.

Powědamy sej wo přěčach a sonach za nowe lěto. Kak rjenje by było, by-li naša Łužica była zaso serbska! Čehodla wjele Němcow a potomnikow Serbow njedowidźi, zo by to było wobohaćenje, by-li so w Delnjeje kaž w Hornjeje Łužicy we wšěch šulach dwurěčne wuwučowało? A potom so prašamy: Čehodla bóle njehajimy to, štož je nam drohe zawostajenstwo lubych njebohich wobdźelnikow kubłanskich a cyrkwinskih dnjow? Čehodla njespěwamy liturgiju tajku kaž naši wótojo? Njesmy přeciwo nowym wašnjam w cyrkwi, ale njeměla sej črjódka zwostatych ewangelskich Serbow bóle wažić, štož je namrěta?

Smy zaso dóšli do wsy. W někotrych domach je hižo ćma. Tež my so bórže podamy k měru, wuspěwajo namrětu modlitwu:

„W Božim měrje chcemy spać, či jandželjo budžej nas strážować. Budž cyła swjata Trojica hač do wěčnosti chwalena. Hamjeń.“

HAHATA



Dr. Zersen (nalěwo) a farar n. w. Hohle w parku university Concordia w Austinje. Pódla njeju steji jako pomnik zwón serbskich wupućowarjow, l. 1854 w Małym Wjelkowje.
Foto: prywatne

Zaslužbny texaski Serb

Jako přenjemu w Texasu spožči serbske towarstwo w Serbinje lětsa dr. Davidej Zersenej, prezidentej uniwersity Concordia w texaskej stolicy Austinje, titul „Zaslužbny texaski Serb“. Z tym so připóznawaja jeho prócowanja wo spěchowanje serbskeho žiwjenja w Texasu a wo pohlubšenje zwiskow do Łužicy. Na iniciatiwu dr. Zersena, kotryž je sam hižo Łužicu wopytał, je uniwersita Concordia lětsa přistupila Domowinje. Nimo toho haji partnerske styki z ewangeliskim gymnazijom Johanneu-

mom we Wojerecach a je hižo wospjet Serbow přeprosyła na přednoški a koncerty w Texasu.

Tafla z wobrazom dr. Zersena a napismom „Texaske serbske namrěstwowo towarstwo spožči dr. Davidej Zersenej titul Zaslužbny texaski Serb“ přepoda so 20. awgusta na sobustawskej zhromadźiznje serbskeho towarstwa w Serbinje. Wudžělať je ju farar n. w. Elmer Hohle, kotrehož pradžd Jan Hola bě w lěće 1854 z Jamnoho pola Klětna wupućował do Texasa. **T.M.**

Prěnje sewjerofriziske spěwarske

Dotal dyrbjachu kemšerjo na sewjerofriziskich Božich službach kěrlušy z rozmnoženych łopjenow spěwać. Wot lětušeje nazymy maja přeni króć w svojich stawiznach spěwarske w maćernej rěči. 8. oktobra so wone w cyrkwi swj. Michała w Risum-Lindholm zjawnosći přepodachu.

W nimale 900stronskej knize, wušlej pod titulom „Loow nü e Hiire“ (Chwal Knjeza), je wozjewjenych 260 kěrlušow a wjetša ličba ludowych spěwow. Modlitwy, psalmy a porjady Božej služby knihu wudospołnjeja. Na zestajenju je wot friziskeho fararja Dahla nawjedowana

wosomčłonska komisija při wědomostnym instituće Nordfriisk-Institut w Bredstedce pjeć lět džělať. Wudaće je so wot krajeje cyrkwe pjenježnje podpěrať. W předsłowje pisa šleswigski biskop Knuth, zo so z nowymi spěwarskimi spěchuje „namrěta rěč w spěšnje mjenjajacym so času“.

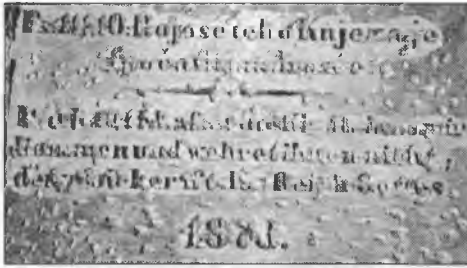
Sewjerofrizičinu wobknježi něhdže 10 000 wobydlerjow w Schleswigsko-Holsteinskej. Wjetšina z nich bydli na kupach Amrum, Sylt a Helgoland. Risum-Lindholm wobhladať so jako srjedzišćo friziskeho hibanja. **T.M.**

Štó chce sej dopisować?

Ameriski wučer nabožiny na wyšej šuli Theodore Holz (hlej foto) přeje sej serbskeho/u listoweho/u partnera/ku. Zajimuje so za Serbow, za słowjansku a němsku folkloru, mytologiju, stawizny, hudźbu a wosebje za přirunowacy studij nabožinow. W swobodnym času rady pućuje. Listowanje měto być w jendželšćinje. Štóž ma zajim, njech pisa na:

**Theodore S. Holz • c/o Randolph High School
• Millbrook Avenue • Randolph, New Jersey 07869 • USA**





Při twarskich džělach na něhdyšej šuli w Rakojdach su njedawno pod wobmjerkom nad zachodom nadešli pěskowcowu taflu

z lěta 1878 z bibliskimaj hrónčkomaj w serbskej a němskej rěči. Tafla je wobškodžena, ma pak so ponowić a nad zachodom zaso zasadzić. Foto: T.M.

Powěsće

Slepo. Po najnowšim ličenju chodži w Slepjanskej wosa-dže 51 žonow wšědnje w serbskej drasće. W Rownom je jich 9, w Trjebinje 10, w Brězowce 11 a w Džewinje stej jenož hišće dwě.

Praha. W 10. čisle časopisa „Česko-lužický věstník“ rozprawja farar n. w. Miroslav Hloušek wo lětušim serbskim cyrkwiniskim dnju w Minakale. Rozpravu skónči z namotwu, z českeje strony přewinyc liwkosć a pohubšić zwiski do Serbow.

Kamjenc. Po połdralětnym wobnowjenju, kotraž je nimatele poł miliona hriwnow plaćilo, so reformaciski džeř Katechizmowa cyrkej w Kamjencu znova poswjeći. Nimatele sto lět bě mały Boži dom byl njewužiwany. Do-

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow

WUDAWAČELEJ: Serbski wosadny zwjazk, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z. t., Čornobohska/Czornobohstraße 12, 02625 Budyšin/Bautzen

HŁOWNY REDAKTOR: Superintendent Siegfried Albert, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/481280)

ZAMOLWITA REDAKTORKA: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711)

ČIŠĆ: Serbska čišćernja
Postvertriebsnummer: F 13145
ZHOTOWJENJE A ROZŠĚRJENJE: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

PŘINOŠKI A DARY: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
POMHAJ BÓH wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud. Lětny abonement plaći 16 hriwnow.

kelž bě něhdy Serbam služił, rěkachu jemu hač do 16. lětstotka Serbska kapalka.

Kulow. Na reformaciskim dnju swjećeše so w Kulowskej ewangelskej wosa-dže přeni króć dwurěčna Boža služba. Serbsce předowaše sup. Albert, němsce wosadny farar Wust. Wosadny chór zaspěwa přeni króć tež serbske kěrluše.

Hochoza/Wětošow. Spočatk nowembra załožišter so w delnjołužiskej wsy Hochozy a w městačku Wětošowje nowej WITAJ-skupinje w pěstowarnjach. Dalša wobsteji hižo dlěši čas w Žylowje, tak zo so nětko w třoch pěstowarnjach z džěćimi delnjoserbske rěči.

Rakecy. Składnostnje lětušeho 650. jubileja přenjeho naspomnjenja wsy swjećeštaj 12. nowembra wosadny farar Kecke a Budyski farar Malink zhromadnje dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom. Lěkar dr. Herrmann pokaza w zawodnych słowach na serbsku zašłosć a přitomosć Rakec.

Zwickau. W starobje 76 lět zemrě dnja 14. nowembra w Zwickauje serbski prócowar powójnskich lět a wučer n. w. Jan Nalij. Wón bu w Zwickauje-Planitzu pochowany. Spominanje na njeho wozjewimy w přichodnym čisle.

Dary

W oktobru je so darilo za Serbsku superintendenturu 20 hr a za Pomhaj Bóh 40 hr a dwójce 30 hr. Bóh žohnuj dary a daricelow.

Přeprašujemy

02.12. – sobota

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Klětnom (sup. Albert)

03.12. – 1. njedžela w adwence

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

10.12. – 2. njedžela w adwence

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Njeswaćidle (sup. Albert)

11.12. – pónđzela

14.30 hodź. wosadne popoždnje we Wuježku pola Wósporka (sup. Albert)

13.12. – srjeda

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Minakale (sup. Albert)

16.12. – sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Drježdžanach (sup. Albert)

17.12. – 3. njedžela w adwence

9.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (farar Malink)

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Slepom (sup. Albert)

24.12. – patoržica

10.00 hodź. Boža nóc w Budyšinje na Michałskej farje (sup. Albert)

25.12. – 1. dzeń hód

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

9.30 hodź. delnjoserbske kemše w Choćebuzu (farar Hupac)

31.12. – njedžela po hodžoch

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (farar Malink)

01.01. – Nowe lěto

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

07.01. – 1. njedžela po Třoch kralach

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michałskej farje (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)